

Een grote verandering vraagt om een zorgvuldige voorbereiding

Vanaf schooljaar 2027-2028 wordt een instellingsexamen Burgerschap verplicht in het mbo. Ook worden nieuwe kwalificatie-eisen voor het burgerschapsonderwijs opgenomen in de WEB. Vooruitlopend op deze ontwikkeling werkt de Coöperatie Examens MBO samen met het mbo aan nieuwe exameninstrumenten. Hoe staat het er nu voor? Erik Degen, directeur van de Coöperatie, licht de ontwikkelingen toe.

Instellingsexamens Burgerschap

Erik begint met de context. ‘Het burgerschapscurriculum voor mbo-scholen wordt aangepast. Vanaf augustus 2027 is het instellingsexamen Burgerschap verplicht voor alle nieuwe studenten. Het ministerie van OCW is verantwoordelijk voor deze verandering in de wetgeving. Onze rol is om scholen zo goed mogelijk te ondersteunen bij de invoering van het instellingsexamen. Daar zijn we al volop mee bezig. Het examen zelf is misschien maar één onderdeel van de wetwijziging, maar de impact op het vak Burgerschap is groot.’

Die ondersteuning krijgt nadrukkelijk vorm in samenwerking met het mbo. ‘Wij zijn een organisatie van, voor en door het mbo. Daarom sparren we intensief met scholen om goed zicht te krijgen op hun wensen, vragen en zorgen.’ Zo voerde de Coöperatie een brede inventarisatie uit in het mbo, bepaalde zij samen met een expertgroep de kaders voor het instellingsexamen en organiseerde zij in maart een landelijke pilot: de MaartMaand BurgerschaftsMaand. De evaluatie daarvan levert waardevolle input op voor verdere verbetering en aanscherping.

Volgens Erik sluit deze werkwijze aan bij de manier waarop de Coöperatie al langer werkt. ‘Voor het vak Rekenen laten we al jaren zien dat we van toegevoegde waarde kunnen zijn voor het mbo. Diezelfde meerwaarde willen we nu ook bieden voor Burgerschap.’ Uit tevredenheidsonderzoeken blijkt dat de Coöperatie al jarenlang een tevredenheid van 97 procent behaalt.

Wat betekent dit voor docenten?

Dat Burgerschap straks wordt geëxamineerd, heeft ook gevolgen voor docenten. Erik: ‘Voor veel docenten Burgerschap verandert er behoorlijk wat. De instellingsexamens brengen meer structuur met zich mee, en dat vraagt ook iets van de manier van werken. Wij willen die verandering zo werkbaar en waardevol mogelijk maken. Dat doen we samen met voorlopers uit het mbo.’

De nieuwe exameninstrumenten krijgen de vorm van portfolio-examens, eventueel kan naast het portfolio gekozen worden voor een apart kennisexamen. Dat vraagt volgens Erik om een zorgvuldige inrichting. ‘Een docent ondersteunt studenten bij het opbouwen van hun portfolio en kan hen onderweg feedback geven. Tegelijkertijd wordt de docent ook beoordelaar van portfolio’s van studenten uit andere klassen. Dat betekent dat

docenten een dubbele rol krijgen. Daar moeten we goed over nadenken en scholen goed bij ondersteunen.’

Bewust voor de muziek uit

Met de MaartMaand BurgerschapsMaand konden scholen al ervaring opdoen met de instellingsexamens. ‘We lopen bewust voor de muziek uit,’ zegt Erik. ‘Juist door nu al te oefenen, krijgen scholen de kans om te ontdekken wat werkt en waar nog vragen zitten. Voor ons levert dat ervaringen op waarmee we de examens en de bijbehorende processen kunnen verbeteren.’

De resultaten van de pilot zijn inmiddels bekend. Die leiden tot nieuwe werkgroepen, vervolgstappen en besluiten. ‘Doordat we hier nu al mee aan de slag zijn, hebben we de tijd om verbeteringen door te voeren en processen verder aan te scherpen. Het wordt dus steeds beter.’

Tegelijkertijd ziet de Coöperatie dat de verandering veel losmaakt in het mbo. ‘Dat begrijpen we goed. Daarom vinden we het belangrijk dat scholen ruimte krijgen om te oefenen, ervaringen op te doen en feedback te geven. Zo bouwen we samen aan instrumenten die passen bij de praktijk.’

Schooljaar 2026-2027 als pilotjaar

Om scholen goed voor te bereiden, stelt de Coöperatie alle mbo-scholen in de gelegenheid om schooljaar 2026-2027 in te richten als pilotjaar. Er is een propositie beschikbaar waarin staat wat scholen in dat pilotjaar kunnen doen. ‘Volgend schooljaar kan iedereen onbeperkt en kosteloos oefenen,’ zegt Erik. ‘We kunnen dus volop aan de slag met piloten.’

Ook na de pilot blijven werkgroepen verder werken aan de instrumenten en processen. Erik noemt dat ‘continue verbetering en continue aanscherping’. Die aanpak past volgens hem bij de omvang van de verandering. ‘Een grote verandering vraagt om een gedegen voorbereiding. Hoe beter scholen kunnen oefenen, hoe beter ze straks voorbereid zijn op de verplichte invoering.’

Op de vraag wat hem energie geeft, hoeft Erik niet lang na te denken. ‘Dat is samen iets moois neerzetten: samen in het team én samen met de sector. Iets waar uiteindelijk het mbo én de student mee geholpen zijn. En dat mag wat mij betreft best in een beetje uptempo. Geduld is misschien niet mijn sterkste eigenschap.’

Zijn boodschap aan scholen is duidelijk: ‘Ga ermee aan de slag. Gebruik de ruimte om te oefenen, ervaringen op te doen en vragen te stellen. Wij ondersteunen graag, daar zijn we voor. Hoe beter we dit samen voorbereiden, hoe sterker we straks van start gaan.’